

CĂTRE TEMA ACTUALĂ...

Cotitura de substanță din cadrul dramaturgiei noastre de păpuși s-a operat relativ recent. Mult timp, acest domeniu n-a trezit în rândul scriitorilor un interes prea mare. Acestui fapt îi datorăm multiplicarea repetată a unor dramatizări palide, fără viață, adevărate expuneri rezumative după povești arhicunoscute. Aceiași împărați „prăfuiți“, sau feți-frumoși anemici, aceleași vulpi șirete sau veverițe capricioase au populat mereu micuța scenă, în fața căreia ochii concentrați ai copiilor noștri nu întâlneau nimic din felul lor propriu de comportare și gândire. Cum era și normal, obiectivele educative erau mai mult decât minore, conținutul depășit al lucrărilor nu reușea să îmbogățească prea mult universul copiilor care se dezvoltă într-o nouă societate.

Apelurile insistente ale criticii de specialitate, dezbaterile (în care necunoscutul „specific păpușaresc“ revenea ca suprem argument al „apărării“) n-au rămas fără ecou. Un ultim impuls l-au constituit, fără îndoială, pregătirile pentru marea sărbătoare a celor 15 ani de la Eliberare. Așa se întâmplă că, în ultimele creații, dramaturgii s-au hotărât să încredințeze și păpușii putința de a vorbi despre zilele și oamenii noștri.

Desigur că piesele nu dezbate o problemă majoră, crucială, totuși ele au reușit să surprindă (chiar dacă cu unele deficiențe inerente începutului) o seamă din aspectele noi, specifice, proprii vieții noastre.

Discutând, de pildă, despre noile aspecte ce se-nfiripă în satul nostru, sau despre atitudinea față de muncă a tinerului muncitor ori vlăstar de muncitori, despre efectul literaturii de aventuri asupra sufletului copiilor, sau despre nemăsuratele posibilități de realizare ale omului muncii, recente piese au extins nu numai sfera tematicii dramaturgiei de păpuși, dar i-au și adâncit expresivitatea artistică. Îl întâlnim astfel pe cunoscutul Vasilache în piesa *Vasilache la țară* de Nella Stroescu și Ana Predescu, comentând cu istețimea și

umorul cel-l caracterizează, diferitele aspecte proprii satului nostru de azi. Ca și în trecut, Vasilache reprezintă opinia sănătoasă, inteligentă, vie — simțul critic al poporului. Eroul a câștigat pe deasupra, spre meritul autoarelor, valori noi, atât în comportare cât și în concepție. Toroi-panul, cu care rezolva altădată conflictele, e părăsit în favoarea argumentului logic. Amănuntul nu e lipsit de semnificație; el oglindește stadiul avansat, conștiința nouă a țaranului nostru.

Mișcând, de asemenea, eroi de esență tradițional-populară, Maria Rovan reușește să surprindă și să soluționeze cu destulă vigoare dramatică, în piesa *Hoțul păcălit*, frământările individualiste ale țaranului, aflat pe pragul intrării în colectivă.

Meritul de seamă al noilor piese pentru păpuși constă așadar în faptul că ele au destrămat, pentru totdeauna, prejudecata imposibilității apariției pe scena de mici dimensiuni, a eroului contemporan, cu frământările sale actuale.

Universul imaginar, ferit cu grijă de e-courile realității, în care micul spectator era ținut altădată, și-a dovedit pe deplin anacronismul. Micii noștri cetățeni nu mai au nevoie de „sere“ spirituale, în care să fie feriți de aerul impetuos al vieții. Visurile fantastice de ieri au prins azi contur real. Bogăția vieții noastre, uriașele posibilități de desfășurare ale oamenilor mari și mici au întrecut cu mult, în profunzime și intensitate, ficțiunea gratuită.

Oprindu-se asupra acestui aspect, Al. Popovici reușește să demonstreze în piesa *Cea mai frumoasă aventură*, cât de nefiresc e să viețuiești în limitele morbide și înguste, impuse de viziunile fără orizont ale unei societăți în descompunere, când realitatea imediată oferă atâtea premise pentru visuri înaripate.

Sub influența unei literaturi ieftine, de aventuri, eroii săi se izolează într-o lume pe care o făuresc aidoma celei descoperite în romanul de „15 lei“. Ficțiunea s-a suprapus realității și i-a ținut pe melegurile unei fantezii nesănătoase.

Nu în toate cazurile ficțiunea are un rol atât de nefast în educația tinerilor. Cînd

într-o reală și ireală se păstrează un echilibru, imaginarul nu se mai transformă în narcotic, ci în impuls pentru acțiunile din viață. Eroii Lizicăi Mușatescu din *Micii mușchetari*, bunăoară, păstrează tot timpul proporțiile realului, fiind numai antrenați de ficțiune și nu acaparați, subjugati de ea. Așa fiind, ei pot acționa eficient în realitate. Concluzia autoarei este foarte instructivă.

Trebuie relevată finețea cu care ambii autori au redat reacțiile multiple din psihicul copilului.

Infiltrarea realității în sinul dramaturgiei de păpuși a dus și la o *precizare* a obiectivelor educative. Ele au încetat să aibă un scop vag, nedefinit, „general valabil”, preocupat de rezolvarea raportului bine-rău într-un mediu și condiții determinate. Eroul contemporan și problematica sa specifică tind să-și formeze spectatorul în spiritul unor idei înaintate, în spiritul concepției noastre despre viață.

Folosind din plin multiplele posibilități ale ficțiunii păpușești, V. Silvestru și M. Sintimbreanu ridică serioase probleme în legătură cu educarea tinerei generații de muncitori — schimbul de mâine — prin atitudinea pe care o adoptă aceștia față de muncă. Obiectivul principal asupra căruia autorii aruncă abil focul satirei e, de bună seamă, delăsarea în muncă. În cazul ambelor piese (*Necazurile lui Șurubel și Lenelivă*) ar fi fost de dorit ca forța opiniei colectivului să joace un rol mai intens în desfășurarea destinelor personajelor. În acest caz, îndreptarea lui Șurubel n-ar mai fi părut dictată de factori emotivi. Cu toate acestea, trebuie să subliniem că prezentarea lumii și climatului din fabrică — atât de inedite în tematica dramaturgiei pentru teatrul de păpuși — constituie un pionierat demn de urmat.

Incursiunile pe meleagurile basmului marchează și ele o îmbucurătoare înnoire de atitudine și o îmbogățire a lor cu noi sensuri social-educative.

Împăratul din *Năframa fermecată*, de Gh. Hulubei, apare astfel nu numai un hrăpăreț oarecare, dar și un profitor de pe urma războiului, iar Sluj, „scutierul” său, o făptură cu personalitatea distrusă, devenită un simplu mecanism fără putință de

a gândi. Autorul destramă astfel, cu mult umor, de altfel, vălul idilic, călduț, care acoperea pînă mai ieri, figurile de basm și care crea despre acestea în mintea copiilor imaginea unei lumi cu valori și relații denaturate.

Un alt basm, deși realizat tot pe tiparul celor vechi, orientale, reliefează de asemenea un conținut de idei nou, valoros. Victor Atanasiu închină — cu piesa *Maitra* —, un poem omului și posibilităților sale creatoare nelimitate. Lotusul luminii nu înfăptuiește minunile, decît dacă iscusința omului știe să-i dezlege tainele. Scopul reclamă învățătura și o ținută morală exemplară. Semnificativ este faptul că lotusul nu e făcut să rodească nici de „înțelepciunea” sfetnicilor de profesie, nici de forța atotcuprinzătoare a maharajahului. *Maitra* e un simplu ucenic al unui simplu dascăl. Prin aceasta, autorul subliniază ce fel de om anume e în stare să supună în mod creator natura.

Cîștigînd în general noi valori și semnificații, atît în structurarea intimă a personajelor, cît și în adîncirea semnificațiilor lor sociale, ultimele producții dramatice pentru păpuși se apropie tot mai mult — chiar dacă n-au ajuns încă să mulțumească deplin — de cerințele educative ce li se pun în față. Apropiindu-se de realitate, piesele respective s-au apropiat implicit de gîndurile și preocupările micului spectator de azi. Personajele nu mai sînt arbitrare, morală nu mai e întîmplătoare. Imaginației copilului nu i se mai oferă un cadru neutru, ci o lume care-i este familiară și care-l captează cu atît mai repede, determinîndu-l să-și însușească efectiv răspunsurile moralizatoare ce se dau frămîntărilor lui.

În același timp, poziția autorului față de lumea fantasticului afirmîndu-se cu claritate, i se creează micului spectator o bază solidă pentru înțelegerea și însușirea unei concepții sănătoase despre viață.

Urmărite fugar (și numai o parte din ele), ultimele lucrări ne îndreptătesc de aceea credința într-o continuă și ascendentă evoluție a dramaturgiei noastre pentru păpuși.

Angela Ioan